

II

(EÜ asutamislepingu / Euratomi asutamislepingu kohaselt vastu võetud aktid, mille avaldamine ei ole kohustuslik)

OTSUSED

KOMISJON

KOMISJONI OTSUS,

26. veebruar 2007,

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märts 2004. aasta direktiivi 2004/17/EÜ (millega kooskõlastatakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate ostjate hankemenetlused) artikli 30 lõike 1 kohaldamise kohta elektri ja gaasiga varustamise suhtes Inglismaal, Šotimaal ja Walesis

(teatavaks tehtud numbri K(2007) 559 all)

(Ainult ingliskeelne tekst on autentne)

(EMPs kohaldatav tekst)

(2007/141/EÜ)

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON,

ning arvestades järgmist:

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiivi 2004/17/EÜ, millega kooskõlastatakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate ostjate hankemenetlused, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 30 lõikeid 4 ja 6,

võttes arvesse Ühendkuningriigi 24. oktoobril 2006. aastal e-kirja teel esitatud taotlust, mida kinnitati allkirjastatud faksiga samal kuupäeval, ning lisateavet, mida komisjoni teenistused soovisid 17. novembril 2006. aasta e-kirjas ning mille Ühendkuningriik saatis e-kirjaga 27. novembril 2006,

võttes arvesse sõltumatu riikliku ametiasutuse Office of the Gas and Electricity Markets (OFGEM) järeldust, mille alusel on tingimused direktiivi 2004/17/EÜ artikli 30 lõike 1 kohaldamiseks täidetud,

(1) Direktiivi 2004/17/EÜ artiklis 30 on sätestatud, et direktiivis käsitletava tegevuse võimaldamiseks sõlmitud lepingute suhtes ei kohaldata käesolevat direktiivi, kui liikmesriigis, kus neid täidetakse, on see tegevus otseselt avatud konkurentsile turgudel, millele juurdepääs ei ole piiratud. Otsust avatust konkurentsile hinnatakse objektiivsete kriteeriumide põhjal, võttes arvesse asjaomase sektori erijooni. Juurdepääsu ei peeta piiravaks, kui liikmesriik on rakendanud vastavad ühenduse õigusaktid, mis avavad konkurentsile asjaomase sektori või osa sellest, ning kohaldab neid.

(2) Nimetatud õigusaktid on loetletud direktiivi 2004/17/EÜ XI lisas, kusjuures elektrisektorit käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. detsembri 1996. aasta direktiiv 96/92/EÜ elektri siseturu ühiseeskirjade kohta. ⁽²⁾ Direktiiv 96/92/EÜ on asendatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiiviga 2003/54/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 96/92/EÜ, ⁽³⁾ milles nõutakse veelgi suuremat turu avatust. Gaasisektori puhul viitab XI lisa Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. juuni 1998. aasta direktiivile

⁽¹⁾ ELT L 134, 30.4.2004, lk 1. Direktiivi on viimati muudetud nõukogu direktiiviga 2006/97/EÜ (ELT L 363, 20.12.2006, lk 107).

⁽²⁾ EÜT L 27, 30.1.1997, lk 20.

⁽³⁾ ELT L 176, 15.7.2003, lk 37. Direktiivi on viimati muudetud komisjoni otsusega 2006/653/EÜ (ELT L 270, 29.9.2006, lk 72).

98/30/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta⁽⁴⁾. Direktiiv 98/30/EÜ on asendatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiiviga 2003/55/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta ning direktiivi 98/30/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta,⁽⁵⁾ milles nõutakse veelgi suuremat turu avatust.

Parlamendile: aruanne gaasi ja elektri siseturu loomise edenemise kohta⁽⁷⁾ (edaspidi "2005. aasta aruanne"), kus on öeldud, et majanduslikust seisukohast jäävad elektriturud ühenduses riiklikuks.

- (3) Direktiivi 2004/17/EÜ artikli 62 punktis 2 on sätestatud, et kõnealuse direktiivi III jaotist ei kohaldata ideekonkurside suhtes, mis korraldatakse sellise tegevuse läbiviimiseks asjaomases liikmesriigis, mille puhul komisjoni otsusega on kehtestatud artikli 30 lõike 1 kohaldatavus või kus seda peetakse kohaldatavaks artikli 30 lõike 4 teise või kolmanda lõigu või lõike 5 neljanda lõigu alusel.
- (4) Ühendkuningriigi esitatud taotlus käsitleb elektri ja gaasiga varustamist, nii jae- kui ka hulgimüügi tasandil, Inglismaal, Šotimaal ja Walesis. Kuigi tooted on osaliselt sarnased, annavad nende erijooned (eelkõige vähene asendatavus) põhjuse eristada gaasi- ja elektrienergiaturgu ning mitte rääkida ainult ühest "energiaturust".
- (5) Arvestades taotluses nimetatud kolme geograafilise piirkonna elektriturgude ühtset iseloomu ja ühenduste piiratud võimsust⁽⁶⁾ Ühendkuningriigi ning ühenduse muude alade jaotusvõrkude vahel, võib Inglismaad, Šotimaad ja Walesi pidada asjaomasteks elektriturgudeks, et hinnata direktiivi 2004/17/EÜ artikli 30 lõikes 1 sätestatud tingimusi. Gaasi puhul tuleb samuti tõdeda, et asjaomane geograafiline turg on Suurbritannia, sest Briti õiglase kaubanduse ameti sõnul on "gaasikauplemisel teatav piir: kuigi Mandri-Euroopaga toimub gaasikauplemine Bacton-Zeebrugge ühenduse kaudu, on kaubeldavad kogused siiski suhteliselt väikesed." Sama kehtib ka Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa ning Iiri Vabariigi vaheliste kaubeldavate koguste puhul (mida käesolevas otsuses ei käsitleta). Käesolevad järeldused on kooskõlas ühe järeldusega komisjoni teatises nõukogule ja Euroopa
- (6) See hinnang ning kõik muud käesolevas otsuses esitatud hinnangud on tehtud ainuüksi direktiivi 2004/17/EÜ kohaldamisel ja ei piira konkurentsieeskirjade kohaldamist.
- (7) Elektri puhul on Ühendkuningriik rakendanud nii direktiivi 96/92/EÜ kui ka direktiivi 2003/54/EÜ ja kohaldab neid. Gaasi puhul on Ühendkuningriik samuti rakendanud nii direktiivi 98/30/EÜ kui ka direktiivi 2003/55/EÜ. Sellest tulenevalt ja vastavalt artikli 30 lõike 3 esimesele lõigule tuleb turule juurdepääsu lugeda mittepiiratuks.
- (8) Otsesest avatust konkurentsile tuleb hinnata eri näitajate põhjal, millest ükski ei ole iseenesest otsustav. 2005. aasta aruandes märkis komisjon, et paljudel riiklikel turgudel on tööstusharu kontsentratsioon kõrge ning see takistab tõhusa konkurentsirengut.⁽⁸⁾ Sellest tulenevalt leidis komisjon, et riiklike turgude konkurentsitaseme üks näitaja on kolme suurima (elektri)tootja ja (gaasi) hulgimüüja turuosa kokku.⁽⁹⁾ Vastavalt uusimatele kättesaadavatele andmetele on kolme suurima elektritootja turuosa kokku 39%.⁽¹⁰⁾ Kolme suurima gaasitarnija turuosa hulgimüügiturul on 36%.⁽¹¹⁾ Mõlemal puhul on turuosa piisavalt väike ning seda tuleb pidada turu otse konkurentsile avatuse näitajaks.
- (9) Konkurentsiriiklik näitajaks on ka likviidsuse tase, sest elektrienergia ja gaasi tarnimise konkurentsitingimusi mõjutab oluliselt hulgimüügiturgude likviidsus. Ühendkuningriigi elektrienergia hulgimüügiturule on omane kahepoolne kauplemine maakleri vahendusel. Lisaks on turul mitmeid elektribörse, kuigi UKPX on neist suurim. Hulgimüügituru olulisemad tegijad on tootmisvõimsuse omanikud. Tootmisvõimsuse omandus jaguneb mitmete firmade vahel, 8 ettevõtet omab kokku umbes 70% võimsusest. Ühendkuningriigis on likviidsuse energia

⁽⁴⁾ EÜT L 204, 21.7.1998, lk 1.

⁽⁵⁾ ELT L 176, 15.7.2003, lk 57.

⁽⁶⁾ Elektri puhul umbes 4% tippnõudlusest.

⁽⁷⁾ KOM(2005) 568 (lõplik), 15.11.2005.

⁽⁸⁾ Vt allviidet lk-l 7.

⁽⁹⁾ Vt 2005. aasta aruanne, lk 7.

⁽¹⁰⁾ Vt komisjoni töödokument, 2005. aasta aruande tehniline lisa, SEK(2005) 1448, lk 44, tabel 4.1. Edaspidi "tehniline lisa".

⁽¹¹⁾ Tehniline lisa, lk 55, tabel 5.1.

kaubeldavad kogused umbes kolm korda suuremad kui tarbitav kogus.⁽¹²⁾ Sellist likviidsuse taset võib pidada piisavaks, st see näitab, et hulgimüügiturg toimib hästi ja seal on konkurents. Gaasi puhul on likviidsuse kauplemise tase samuti rahuldav, sest see on 2–3 korda suurem kogutarbimisest.⁽¹³⁾ Jaemüügi puhul on samuti piisavalt turuosalisi. Kodutarbijatele tarnijaid on kuus, lisaks ettevõtteid, kes tegutsevad suurtarbijate sektoris.⁽¹⁴⁾ Ka gaasiturul on piisavalt aktiivseid turuosalisi. Gaasiturul olukorra võib kokku võtta järgmiselt: “[Ühendkuningriigi] gaasiturul on tihe konkurents, sest hulgimüügiturul tegutseb umbes 10 ettevõtet. Nagu elektrigi puhul on kodutarbijatele pakutava gaasi turust suurem osa 6 ettevõtte käes, [kellest] viis on gaasiturul uued tegijad. Suuremad tarbijad ostavad otse hulgimüügiturult, kus osalevad ka mitmed suured naftafirmad.”⁽¹⁵⁾ Neid tegureid tuleb seetõttu pidada turu konkurentsile otsese avatuse näitajateks.

- (10) Näitajaks tuleb pidada ka tasakaalustavate turgude toimimist, mitte ainult tootmisturu vaid ka hulgi- ja jaemüügituru puhul. Tegelikult iga turuosaline, kes ei suuda oma tootmist kohandada oma tarbijate vajadustele, riskib suure vahega hindades, millega põhivõrguettevõtja müüb tasakaalustamata energiat ja millega ta ostab tagasi ülemääraste toodangu. Need hinnad võib reguleeriv asutus määrata põhivõrguettevõtjale otse või kasutatakse turupõhist mehhanismi, mille puhul määratakse hind kindlaks teiste tootjate pakkumise põhjal, kes reguleerivad tootmist vastavalt üles või alla; väikeste turuosaliste suurim probleem kerkib esile siis, kui erinevus põhivõrguettevõtja müügi- ja ostuhindade vahel on suur. Seda juhtub paljudes liikmesriikides ning see on tõenäoliselt konkurentsi arengule kahjulik. Suur hinnaerinevus võib olla vähese konkurentsi näitajaks tasakaalustaval turul, kus tõenäoliselt domineerivad üks või kaks põhilist tootjat. Olukord halveneb veelgi, kui võrgukasutajad ei saa oma positsioone kohandada võimalikult reaalselt.⁽¹⁶⁾ Pärast Suurbritannia elektrienergia kauplemis- ja edastuskorra kasutuselevõtmist (British Electricity Trading and Transmission Arrangements – BETTA) on Inglismaal, Šotimaal ja Walesis eksisteerinud ühtne tasakaalustav turg. Lisaks viitavad selle peamised tunnused (turupõhine hind, poole-tunnised “ustesulgemised” ja vähene hinnaerinevus)

sellele, et turg on otseselt konkurentsile avatud. Ka gaasi puhul tuletatakse tasakaalustavad hinnad põhivõrguettevõtja turumehhanismi alusel. Tasakaalustamatust reguleeritakse kord päevas ning üldjuhul ei ole suuri erinevusi müügi- ja ostuhindade vahel. Selline mittediskrimineeriv mehhanism ei ole varustajatele tõkkeks.

- (11) Arvestades vaatlusaluste toodete (elektrienergia ja gaas) omadusi ning asendustoodete või -teenuste vähesust või puudumist, on hinnakonkurentsil ja hinnakujundusel elektrienergia- ja gaasiturul konkurentsi hindamisel suurem tähtsus. Tarnijat vahetavate klientide arv on tõelise hinnakonkurentsi näitaja ja kaudselt ka konkurentsi tõhususe loomulik näitaja. Kui tarnijat vahetab vähe kliente, siis on turu toimimisega tõenäoliselt probleeme, isegi kui eelseid, mis tulenevad võimalusest ajaloolise tarnijaga uuesti läbi rääkida, ei tohiks jätta arvestamata.⁽¹⁷⁾ Lisaks sellele on lõpptarbijate reguleeritud hinnad tarbijakäitumise määra tegur. Kuigi ülemineku-perioodil võib kontrolli säilitamine olla õigustatud, põhjustab kontroll järjest rohkem moonutusi, niipea kui investeringutevajadus kasvab.⁽¹⁸⁾
- (12) Ühendkuningriigis on suurtest ja väga suurtest elektrienergia tööstustarbijatest ning väikese ja keskmise suurusega tööstustarbijatest ja äriettevõtetest vahetanud tarnijat üle 70 %, samas kui kolmandas kategoorias, kuhu kuuluvad väikeettevõtteid ja kodutarbijad, on see määr 50 %.⁽¹⁹⁾ ning lõpptarbijate hinnakontroll tühistati 2002. aastal.⁽²⁰⁾ Gaasi puhul on suurtest ja väga suurtest tööstustarbijatest, sealhulgas elektriamaad, ning väikese ja keskmise suurusega tööstustarbijatest ja ettevõtetest vahetanud tarnijat üle 70 %, samas kui kolmandas kategoorias, kuhu kuuluvad väikeettevõtteid ja kodutarbijad, on see määr peaaegu 50 %.⁽²¹⁾ Kõikide lõpptarbijate hinnakontroll kaotati 2002. aastal. Tarnija vahetamise ja lõpptarbijate hinnakontrolli seisukohast on olukord Ühendkuningriigis rahuldav ning seda tuleb pidada märgiks, et turg on konkurentsile otseselt avatud.

⁽¹²⁾ Vt gaasi- ja elektriturul valdkonna konkurentsi käsitleva uuringu esialgse aruande (edaspidi “esialgne aruanne”) joonis 42, lk 113.

⁽¹³⁾ Esialgne aruanne, lõige 64, lk 25.

⁽¹⁴⁾ Tehniline lisa, lk 177.

⁽¹⁵⁾ Tehniline lisa, lk 178.

⁽¹⁶⁾ Tehniline lisa, lk 67–68.

⁽¹⁷⁾ 2005. aasta aruanne, lk 9.

⁽¹⁸⁾ Tehniline lisa, lk 17.

⁽¹⁹⁾ 2005. aasta aruanne, lk 10.

⁽²⁰⁾ Tehniline lisa, lk 177.

⁽²¹⁾ 2005. aasta aruanne, lk 10.

- (13) Arvestades neid näitajaid ja vaadates sektori üldpilti Inglismaal, Šotimaal ja Walesis, eelkõige tootjate/tarnijate eraldatust jaotusvõrgust ja jaotusvõrgule juurdepääsetavuse tulemuslikku reguleerimist, mis ilmneb Ühendkuningriigi saadetud teabest, 2005. aasta aruandest ja selle tehnilisest lisast ning esialgsest aruandest, võib direktiivi 2004/17/EÜ artikli 30 lõikes 1 sätestatud konkurentsile otsese avatuse tingimusi lugeda Inglismaa, Šotimaa ja Walesi elektrienergia ja gaasiga varustamise puhul täidekuks. Nagu on märgitud eespool põhjenduses 7, võib tegevusalale vaba juurdepääsu tingimust lugeda täidekuks. Sellest tulenevalt ei kohaldata direktiivi 2004/17/EÜ juhul, kui tellijad sõlmivad lepinguid, mille eesmärk on võimaldada elektrienergia ja/või gaasiga varustamist nendes geograafilistes piirkondades ega ka juhul, kui korraldatakse ideekonkurss sellise tegevuse sooritamiseks. Muu tegevuse sooritamiseks, nagu elektrienergia ja gaasi jaotamine, sõlmitud lepingute suhtes kohaldatakse jätkuvalt direktiivi 2004/17/EÜ sätteid.
- (14) Käesolev otsus põhineb õiguslikul ja tegelikul situatsioonil 2006. aasta novembris nagu see ilmneb Ühendkuningriigi saadetud teabest, 2005. aasta aruandest ja selle tehnilisest lisast. Otsuse võib läbi vaadata, kui olulised muutused tegelikus või õiguslikus situatsioonis põhjustavad olukorra, kus direktiivi 2004/17/EÜ artikli 30 lõike 1 kohaldamise tingimused ei ole enam täidetud.
- (15) Käesoleva otsusega ette nähtud meetmed on kooskõlas riigihangete nõuandekomitee arvamusega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Direktiivi 2004/17/EÜ ei kohaldata lepingute suhtes, mille on sõlminud tellijad ja mille eesmärk on võimaldada elektri ja gaasiga varustamist Inglismaal, Šotimaal ja Walesis.

Artikkel 2

Käesolev otsus põhineb õiguslikul ja tegelikul situatsioonil 2006. aasta novembris nagu see ilmneb Ühendkuningriigi saadetud teabest, 2005. aasta aruandest ja selle tehnilisest lisast. Otsuse võib läbi vaadata, kui olulised muutused tegelikus või õiguslikus situatsioonis põhjustavad olukorra, kus direktiivi 2004/17/EÜ artikli 30 lõike 1 kohaldamise tingimused ei ole enam täidetud.

Artikkel 3

Käesolev otsus on adresseeritud Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigile.

Brüssel, 26. veebruar 2007

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Charlie McCREEVY